

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

ECONOMIC THEORY

УДК 37.018.43:347.77(485)
JEL Classification: A22, I21, I25

Татомир Ірина

к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
E-mail: Tatomur@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ВЛАСНОСТІ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ОНЛАЙН-ПРАКТИКОЮ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Анотація

Вступ. З часу проголошення дотримання провідними університетами світу політики відкритого доступу до навчальних матеріалів ключовою проблемою в рамках наукового поля, котрий рік поспіль, залишається політика власності та контролю за онлайн-практикою в університетах. Саме тому, питання добросовісного використання навчальних матеріалів та інтелектуальної власності на вміст курсів стали предметом для обговорення.

Методи. У дослідженні використовувалися методи аналізу, синтезу, конкретизації, які дали змогу дослідити випадки, за яких університети можуть претендувати на право власності на навчальні матеріали своїх співробітників; метод абстракції – для розкриття особливостей співпраці університетів з онлайн-провайдером; метод спостереження допоміг визначити умови використання відкритих ліцензованих ресурсів, таких як GNU Lesser General Public license (LGPL) або Creative Commons (CC); логіко-графічної структуризації – використовувався для наочного представлення результатів; метод узагальнення – для формування висновків дослідження.

Результати. У роботі досліджено випадки за яких університети можуть претендувати на право власності на навчальні матеріали своїх співробітників, розкрито особливості співпраці університетів з онлайн-провайдером та визначено умови використання відкритих ліцензованих ресурсів, таких як GNU Lesser General Public license (LGPL) або Creative Commons (CC). Запропоновано модель, яка описує процес передачі й збереження авторських прав на інтелектуальну власність.

Перспективи подальших досліджень слід пов'язати з більш детальнішим вивченням питання, як масові відкриті онлайн-курси можуть загрожувати інтелектуальній власності професорів.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, субліцензія, онлайн-курс, ліцензоване програмне забезпечення.

Вступ.

Дискусійним питанням для багатьох університетів залишається політика захисту авторських прав. Чергову хвилю інтересу викликала революція онлайн-курсів, під натиском якої чимало навчальних закладів намагалися позбавити викладачів своїх традиційних прав на навчальні матеріали, які вони створюють. Більшість із них стали широко та легко доступними в Інтернеті широкій аудиторії, а права власності ще більш крихкими, ніж раніше. Їх перетин з масовими відкритими онлайн-курсами (МВОК) відобразив тривалу напруженість між інституційною

автономією, академічною свободою освітніх інституцій, приватними особами та законом.

Питання добросовісного використання та інтелектуальної власності на вміст МВОК, який подорожує кіберпростором стали предметом наукових дебатів, через їх істотний вплив на різні зацікавлені сторони й потенційно значущі наслідки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що освітнім інституціям потрібні додаткові стандарти розвитку щодо політики власності та контролю за онлайн-практикою в університетах. Окрім інтересу та популярності, пов'язаної з масовими відкритими онлайн-курсами, кампуси ведуть серйозні дискусії щодо можливостей та викликів, з якими стикаються ці Інтернет-курси. Модератори брифінгу EDUCAUSE [1] відмічають, що МВОК можуть бути не такими відкритими, як це зазначено в назві, коли мова йде про тему авторських прав. Адаже, деякі комерційні платформи мають високопрофесійні умови, які вимагають права на зміст курсу та забороняють обмін або перемішування матеріалу.

Західні популярні освітні видання [2] переповнені заголовками «Чи МВОК створює загрозу для інтелектуальної власності професорів», розглядаючи ці дебати як частину великої битви в галузі інтелектуальної власності, в якій майбутнє професії є настільки ж важливим, як і здатність викладачів отримувати прибуток від їх творіння. За словами екс-очільника Американської асоціації викладачів університетів (AAUP) Кері Нельсона права власності на МВОК мають важливе значення для професійного росту викладачів. «Якщо ми перестанемо змагатись за інтелектуальну власність, все закінчиться..., професорсько-викладацький склад, по суті, опиниться в галузі обслуговування», попереджав К. Нельсон [3]. У той же час профспілкова та академічна спільноти стурбовані іншими питаннями, а саме, тим, що професори звільнять факультети від прав інтелектуальної власності, коли вони добровільно навчатимуть безкоштовні онлайн-класи [4].

Мета.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей політики контролю й власності за онлайн-практикою в університетах світу та побудові описової моделі передачі й збереження авторських прав на інтелектуальну власність.

Методологія дослідження.

Матеріалами дослідження слугували праці зарубіжних учених, експертів та аналітиків практикуючих з даної тематики, які безпосередньо займалися вивченням питань власності авторів на онлайн-курси й навчальні матеріали. У дослідженні використовувалися загальнонаукові методи пізнання, а саме: методи аналізу, синтезу, конкретизації, які дали змогу дослідити випадки, за яких університети можуть претендувати на право власності на навчальні матеріали своїх співробітників; метод наукової абстракції – для розкриття особливостей співпраці університетів з онлайн-провайдерами; метод спостереження допоміг визначити умови використання відкритих ліцензованих ресурсів, таких як GNU Lesser General Public icense (LGPL) або Creative Commons (CC); логіко-графічної структуризації – використовувався для наочного представлення результатів; метод узагальнення – для формування висновків дослідження.

Результати.

Виходячи з цих міркувань розглянемо дві моделі щодо збереження авторських прав на розроблені навчальні курси на базі кампусу та доставлені кінцевому споживачеві провайдером (рис. 1).

Поява нових моделей навчання спричинила загострення взаємовідносин між університетами, факультетами, користувачами та провайдерами МВОК щодо закріплення прав інтелектуальної власності на вміст курсів. Наявність необхідних онлайн-курсів змусила

університети бути основними правозахисниками моральних та економічних прав [5], таких як право на репродукцію й перегляд, використання в майбутньому та роялті, якщо вони комерціалізуються.

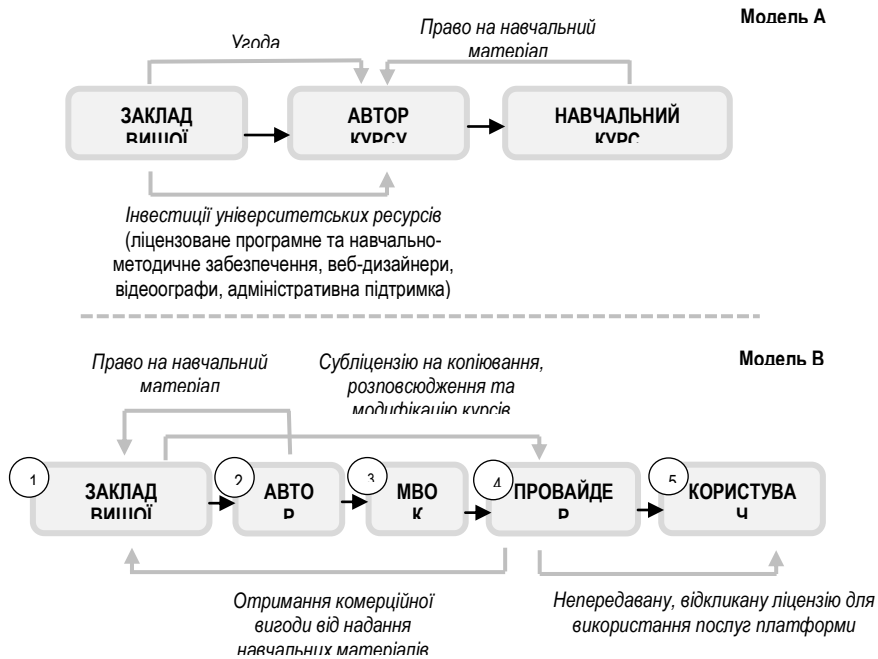

Рис. 1. Моделі передачі та збереження авторських прав на інтелектуальну власність*

*Джерело: складено автором самостійно.

Відповідно до того, якою мірою інституційні ресурси використовуються при створенні матеріалів онлайн-курсів, університет може встановити їх власність. Створення онлайн-матеріалів може спричинити значні інвестиції університетських ресурсів за допомогою інституційно ліцензованого програмного забезпечення, навчально-методичних розробок та веб-дизайнерів, відеографів, помічників навчання та адміністративної підтримки. У цьому випадку університет може претендувати на право власності через його значний внесок у створення матеріалів курсу. Так, для прикладу, політика інтелектуальної власності Університету Індіани розглядає онлайн-матеріали як традиційні роботи, що належать членам факультету, за винятком випадків, коли вони спеціально призначені або створені за допомогою «виняткової» підтримки університету.

Інститути володіють академічною роботою своїх співробітників, тому що матеріали курсів підготовляються в рамках навчальних обов'язків викладача кафедри. Деякі установи проводять доктрину «робота за наймом», яка передбачає, що роботи, виконані під час працевлаштування творця, належать роботодавцеві (це було у випадку з Університетом Вірджинії, Стенфордського та Чиказького університетів). Члени університетів, як дизайнери та видавці змісту курсу, мають природний інтерес у забезпеченні прав на матеріали, які вони створюють. Вони можуть присвятити значну увагу розробці нових курсів, пропонує виключно через платформу МВОК, або адаптуванню існуючого навчального курсу на кампусі до платформи МВОК.

Найбільш потужне лобі академічної власності на навчальні матеріали притаманне США, які зберегли традиції «винятковості професії вчителя» для роботи за наймом. У законі «про авторське право» йдеться, що у випадку зробленої роботи за наймом, роботодавець або інша особа, для якої підготовлена робота вважається її автором і, якщо сторони чітко не вказали інші умови у договорі,

він володіє всіма правами, що містяться в авторських правах.

Американська асоціація професорів іменитих університетів наполягає на наявності конкретної угоди між викладачами та їхніми університетами, за принципами академічної свободи, професори мають мати право розробляти зміст та матеріали курсу, а також володіти будь-якою інтелектуальною власністю, яку вони створюють, окрім випадків, за яких робота не є спеціально замовленою або фінансується за рахунок грантів (наприклад, Університет Карнегі Меллона), що дозволяє творцеві зберігати всі права на навчальний матеріал.

З історії діяльності університетів можна знайти чимало прикладів, які стосуються передачі прав інтелектуальної власності. Так, у 2002 р. університет Мічигану передав університетські авторські права на факультет для наукових робіт. Університет Техасу вважає, що мультимедійні навчальні програми є спільною роботою, що належить університету та членам факультету (система «Правила та регламенти рецензентів» від 2002 р.). У 2008 році Університет Мінесоти в своєму Положенні про авторське право заявив, що професорсько-викладацький склад володіє авторським правом на всі академічні роботи, зокрема матеріали в Інтернеті, створені членами викладацького складу [6, с. 12].

З часу появи перших МВОК уряди країн вдалися до перегляду закону «Про інтелектуальну власність». У 2000 році CUCFA (Рада університетів каліфорнійських факультетських асоціацій) успішно лобювала законодавство про те, що окремі професори, а не університет, володіють інтелектуальною власністю у своїх живих виступах та матеріалах курсу. Вплив цього законодавства полягає в тому, щоб розглядати запис та повторне використання курсів таким же чином, як і інші форми викладання факультативних занять, а також встановити, що Університет не має більше прав публікувати курси без письмової згоди професорів. Саме тому зросла кількість робіт, які передаються у відповідності до орендного законодавства з 26% у 2002 р. до 57% у 2005 р. [7, с. 112].

Перш ніж ефективно співпрацювати з третьою стороною – онлайн-провайдером університети мають узгодити питання авторських прав зі своїми факультетами. Кожен конкретний навчальний заклад має скласти угоду з ними. Інституції можуть переглянути поточну політику щодо інтелектуальної власності в контексті змісту курсу та співпрацювати з факультетом для вивчення того, наскільки ефективно ці існуючі політики можуть застосовуватися до курсів, що пропонуються на платформі МВОК. Оскільки обидва, інститути та викладачі мають інтереси за змістом курсу, розглядаючи лише курси на базі кампусу та ігноруючи феномен МВОК, це може призвести до розбіжностей. При формуванні політики чи угод інститути та факультети можуть розглядати такі питання, як унікальність пропонованого курсу, права комерціалізації, категорії матеріалів курсу, інституційні звичаї та норми та основні інтереси всіх зацікавлених сторін [8].

Курси та їх вміст, що розміщуються на платформі МВОК, можуть відрізнитися від навчальних програм на базі кампусу. Існують певні обставини, за яких вміст курсу може бути присвоєний установі. Якщо навчальний заклад надає програму курсу, то онлайн-курс та його вміст не може належати професору.

Так, для прикладу, профспілка факультету Каліфорнійського університету в Санта-Круз лобювали 12-річний Каліфорнійський закон, щоб гарантувати, що факультети, а не університети – володіють правами інтелектуальної власності на лекції та матеріали курсу. Проте перед тим, як професори зможуть викладати свої курси на Coursera, вони повинні відписати ті права університету, щоб університет міг надати професорську роботу Coursera. Власний контракт університету з Coursera залишається нейтральним і говорить лише про те, що права будуть залишатися за відповідним інструктором та університетом. Але профспілка зазначила, що відносини між університетом та професорами, пов'язані з Coursera, можуть розглядатися як зміна умов працевлаштування.

Основною умовою для використання матеріалів університетських курсів провайдером МВОК є наявність відкритих ліцензійних параметрів, таких як GNU Lesser General Public license

(LGPL) або Creative Commons (CC), виключно в некомерційних цілях. Вони працюють в рамках закону про авторське право для надання користувачам чіткого набору невиключних прав та дозволів. Оскільки багато МВОК хочуть підтримувати людей, які бажають поділитися своїми творіннями, а також відкритою співпрацею між учасниками курсу, МВОК може надати належну підтримку користувачам за допомогою цієї простої функції. Ліцензія CC, як правило, використовується, коли автор або власник авторських прав хочуть надати користувачам право використовувати їх роботу та адаптувати інші матеріали для інтерактивного вмісту. При цьому платформи отримують дозвіл на доставку курсів, а не право володіння ними. Наприклад, Великобританія вимагає, щоб її постачальники та університети отримали Creative Common License для цілей МВОК [9, с. 26].

Крім того, ліцензія CC стає дуже зручною, коли педагог МВОК хоче використовувати ресурси поза середовищем МВОК, оскільки ліцензія дає дозвіл всім учасникам онлайн-курсів незалежно від інструктора або студента для створення, використання та обміну вмістом. Слід зазначити, що МВОК, які видають вміст курсу за ліцензіями Creative Commons, автоматично надають користувачам дозволи на внесення доповнень до змісту у вигляді перекладів матеріалів, субтитрів, кодування, стенограми або відео-анотацій, вироблених у відповідь на запити про доступність. Так, курси MIT Open CourseWare були перекладені щонайменше на 10 мов, включаючи іспанську, португальську, китайську, тайську, французьку, німецьку, в'єтнамську та українську [10]. Coursera та Udacity вже активно декілька років поспіль працюють за цією схемою, зробивши свої відеокурси доступними на YouTube за ліцензією Creative Commons 3.0, згідно з якою відео можна переглядати та публікувати в некомерційних цілях.

Відкриті ліцензовані ресурси МВОК можуть призвести до цікавих нових курсів та освітніх продуктів й послуг. Наприклад, матеріали, випущені за ліцензією CC BY, можуть бути повторно використані для таких проектів як Open CourseWare. Ліцензування відкриває набагато більш широкий спектр педагогічних підходів, які дозволяють всім учасникам, інструкторам та студентам МВОК створювати, використовувати та обмінюватися вмістом один з одним та підтримувати процвітаючий рух відкритої освіти. Ліцензії передбачають збереження будь-якого повідомлення про авторські права та URL-адресу оригіналу.

Постачальників МВОК може зацікавити монетизація власних інвестицій у свої платформи та бренди. З цією метою вони можуть вимагати широкого дозволу на зміст курсу. Інституції повинні забезпечити, щоб їхня згода з постачальником послуг МВОК належним чином захищала інтереси установи, факультету та студентів.

Щоб уникнути невизначеності стосовно власності, багато закладів вищої освіти укладають договори з інструкторами напередодні розробки онлайн-курсів. Відносини між професорсько-викладацькими складами (пов'язаними з виробництвом онлайн-курсів) та провайдером хостингу повинні бути чітко визначені. Іноді хостинг-провайдер підписує угоду з інструктором та / або його установою. Це може бути угода про розробку онлайн-курсу або навчальна політика та керівні принципи.

Огляд платформ Coursera, Udacity та edX, показав, що як правило, кожна компанія використовує в основному один і той же підхід. Відповідно до Умов та правил Політики прийнятного користування та Кодексу честі керівництво платформ зобов'язується надавати користувачеві обмежену, особисту, невиключну, непередавану та відкликану ліцензію для використання послуг платформи. Користувач отримує право завантажувати вміст із Служб провайдерів тільки для особистого некомерційного використання, окрім умов за яких він не отримав письмового дозволу, щоб за іншим призначенням використовувати вміст.

Крім того, споживач послуг повинен прийняти умову, що використовуватиме лише один обліковий запис користувача, і не надаватиме доступу стороннім особам до нього. При цьому використання сервісів платформи не дає користувачеві права інтелектуальної власності на послуги чи вміст, який він отримує. Провайдер, також залишає за собою право скасувати, переривати або

перепланувати будь-який курс. Служби дозволяють авторам ділитися своїм вмістом, наприклад домашніми завданнями, вікторинами, іспитами, проектами та іншими наданими дорученнями, повідомленнями, які вони роблять на форумах тощо («Вміст користувача»), з інструкторами або іншими користувачами. Автор зберігає всі права інтелектуальної власності на вміст Користувача, яким він ділиться, і несе відповідальність за це.

Закон про авторські права зобов'язує запитувати ліцензію перед використанням навчальних матеріалів, якщо не застосовується виняток чи обмеження авторських прав. Тому розробники курсів, які використовують запозичений матеріал мають два варіанти: шукати власника авторських прав для отримання ліцензії або посилатися на існуючі авторські винятки та обмеження. Отримання ліцензії на освітні цілі не завжди є легкою справою через умови і затримки в отриманні своєчасної відповіді. Але навіть, якщо власники авторських прав знаходяться і готові надати необхідну ліцензію, це може виявитись надзвичайно вартісним процесом. Тому законодавство ряду країн Європейського Союзу передбачає надання дозволів на відтворення робіт у деяких особливих випадках безкоштовно, за умови, що таке відтворення не суперечить законним інтересам автора.

До цих пір лише деякі країни (Греція, Іспанія) прийняли обов'язкове ліцензування для цифрового користування, яке не вимагає згоди власника. Така система також може мати форму розширеної системи ліцензування, яка передбачає надання ліцензій, наданих представницькою організацією – авторською особою, для охоплення прав правовласників, які не є учасниками. Водночас є ряд країн у яких використання авторських робіт для навчальних цілей підлягає сплаті справедливої компенсації (Бельгія, Німеччина, Нідерланди, Франція).

Експерти та аналітики [11, 12, 13, 14] освітнього ринку переконують, що феномену МВОК властиві не лише три рівні власності на вміст – викладацький, університетський та провайдерський, а й четвертий рівень – студентський (користувацький), який передбачає можливість закріплення прав інтелектуальної власності за вмістом курсу, запропонованим студентами. На їх переконання, студенти також мають право створювати та володіти інтелектуальною власністю й даними, пов'язаними з їх участю в онлайн-нових курсах. Інтернет-програми повинні заохочувати відкритість та обмін інформацією під час роботи, щоб навчити студентів різних способів захисту та ліцензування своїх даних та творчої роботи. Провайдер повинен чітко повідомляти будь-які зміни в послугах, і вони ніколи не повинні руйнувати оригінальні умови конфіденційності або права на інтелектуальну власність, на які студент погодився.

Цифрове середовище пропонує багато можливостей щодо різних способів експлуатації роботи, можливості відтворення творів у безлічі бездоганих копій та передачі їх мільйону користувачів. Однак, з іншого боку, цифрові технології дозволяють користувачам диктувати умови використання своїх творів легше, ніж раніше. Таким чином, подальше доповнення до арсеналу захисту від неправомірного використання – це можливість застосовувати технологічні заходи захисту, щоб запобігти несанкціонованому копіюванню авторських розробок. Такі механізми в основному відомі як Digital Rights Management (DRM) або технологічні заходи захисту (TPM), або технології запобігання копіюванню. За будь-яким іменем, системи DRM кодується в цифровий вміст різними способами (наприклад, шифруванням або водяним знаком), так що користувачі не можуть переглядати або використовувати вміст у спосіб, який власник права бажає запобігти [15, с. 9].

Висновки і перспективи.

Отже, як бачимо промоутерам, які створюють новий навчальний курс слід уважно підходити до того, яка інформація, уроки та матеріали будуть включені в МВОК, і на яких умовах користувачеві буде дозволено використовувати або реплікувати вміст, захищений авторським правом. А освітнім установам необхідно більш ретельно підходити до питань закріплення прав на інтелектуальний продукт створений у межах їх стін.

Особливо це є актуальним для українського ринку онлайн-освіти, який в останні роки почав швидко розвиватися. Перспективи подальших досліджень слід пов'язати з можливостями адаптації

зарубіжного досвіду щодо захисту прав інтелектуальної власності на навчальні матеріали, які використовують провайдери МВОК, в українську практику.

Список використаних джерел

1. Cheverie J. MOOCs and Intellectual Property: Ownership and Use Rights. *Educause Review*. April 8. 2013. URL: <https://er.educause.edu/blogs/2013/4/moocs-and-intellectual-property-ownership-and-use-rights>. (дата звернення : 15.12.2018).
2. Willumson R. Do MOOCs create threats to professors' intellectual property? *EdDiveRoger*. June 14. 2013. URL: <https://www.educationdive.com/news/do-moocs-create-threats-to-professors-intellectual-property/141333/> (дата звернення : 15.12.2018).
3. Nelson C. MOOCs a threat to intellectual property – Professors. *University World News*. 15 June 2013. №276. URL: <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20130614162601619>. (дата звернення : 15.12.2018).
4. Gregory T. Myers MOOCs Shake Up Intellectual Property Rights for Professors. *Albany Government Law Review*. November 9. 2014. URL: <https://aglr.wordpress.com/2014/11/09/moocs-shake-up-intellectual-property-rights-for-professors/> (дата звернення : 15.12.2018).
5. Gadd E., Weedon R. Copyright ownership of e-learning and teaching materials: policy approaches taken by UK universities. *Education and Information Technologies*. 2017. №22 (6). P. 3231-3250.
6. Driha O., Zafrilla V. Massive Open Online Courses and Intellectual Property Rights Issues. *BizMOOC*. 2018. 35 p.
7. Kromrey J., Barron A., Hogarty K. Intellectual property and online courses: policies at major research universities. *Quarterly Review of Distance Education*. 2007. №8. P. 109–125.
8. Meloy A. Legal Watch: Who Owns Your MOOCs? Updating Intellectual Property for the Modern Era. *American Council on Education*. 2013. №5. URL: <http://www.acenet.edu/the-presidency/columns-and-features/Pages/Legal-Watch-Who-Owns-Your-MOOCs.aspx>. (дата звернення : 15.12.2018).
9. Wahid R., Sani A., Mat B., Subhan M. Sharing Works and Copyright Issues in Massive Open Online Courseware (MOOC). *International journal for research in emerging science and technology*. 2015. Volume 2. P. 24–29.
10. Vollmer T. Keeping MOOCs Open. *Creative Commons*. 2012. URL: <https://creativecommons.org/2012/11/01/keeping-moocs-open/> (дата звернення : 15.12.2018).
11. Megan W. Pierson, Robert R. Terrell & Madelyn F. Wessel *Massive Open Online Courses (MOOCs): Intellectual Property and Related Issues*, Nat'l Ass'n of Coll. and Univ. Attorneys. 1–2 (June 19, 2013).
12. Peralta C. Online Courses Raise Intellectual Property Concerns, *The Stanford Daily* (Nov. 1, 2012).
13. A Bill of Rights and Principles for Learning in the Digital Age. *The chronicle of higher education*. January 23. 2013. URL: <https://www.chronicle.com/article/The-Document-A-Bill-of/136781>. (дата звернення : 15.12.2018).
14. Cheverie J. Copyright Challenges in a MOOC Environment. *EDUCAUSE*. 2013. P. 1–6.
15. Papadopoulou M.D. Copyright Limitations and Exceptions in an E-Education Environment. *European Journal of Law and Technology*. 2010. Vol. 1. Issue 2. P. 2–33.

Статтю отримано: 23.01.2019 / Рецензування 26.02.2019 / Прийнято до друку: 21.03.2019

Iryna Tatomyr

PhD. (in Economics), Associate Professor
Departments of Economics and Management
Drohobych State Pedagogical University after Ivan Franko
Drohobych, Ukraine
E-mail: Tatomur@gmail.com

**FEATURES OF STATEMENT OF THE OWNERSHIP AND CONTROL ON ONLINE-
PRACTICE AT THE UNIVERSITY**

Abstract

Introduction. Since the announcement of adherence by leading world universities of the policy of open access to educational materials as a key issue within the scientific field, for years running, there remains a policy of ownership and control of online practice at universities. That is why the issue of fair use of educational materials and intellectual property on the content of the courses has become a subject for discussion.

Methods. Methods of cognition are used in the process of writing the article, namely: methods of analysis, synthesis, concretization, which made it possible to investigate the cases in which universities can claim the ownership of the teaching materials of their employees; the method of scientific abstraction – to reveal the peculiarities of the cooperation of universities with online providers; the observation method has helped determine the conditions for using open licensed resources, such as GNU Lesser General Public License (LGPL) or Creative Commons (CC); logical and graphic structuring – used to visualize the results; generalization method – to form the conclusions of the study.

Results. The paper investigates the cases in which universities can claim the ownership of the teaching materials of their employees, reveals the peculiarities of university co-operation with online service providers, and defines the conditions for using open licensed resources such as GNU Lesser General Public License (LGPL) or Creative Commons (CC). A model is proposed that describes the process of transferring and retaining intellectual property rights.

Discussion. The prospects for further research should be linked to a more detailed study of issues such as mass-exposed online courses that could threaten the intellectual property of professors.

Keywords: intellectual property, copyright, sublicense, online course, licensed software.

References

1. Cheverie, J. (2013). MOOCs and Intellectual Property: Ownership and Use Rights. *Educause Review*. <https://er.educause.edu>. Retrieved from: <https://er.educause.edu/blogs/2013/4/moocs-and-intellectual-property-ownership-and-use-rights>
2. Willumson, R. (2013). Do MOOCs create threats to professors' intellectual property? *EdDiveRoger*. <https://www.educationdive.com>. Retrieved from: <https://www.educationdive.com/news/do-moocs-create-threats-to-professors-intellectual-property/141333/>
3. Nelson, C. (2013). MOOCs a threat to intellectual property – Professors. *University World News*, 15 June, 276. <http://www.universityworldnews.com>. URL: <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20130614162601619>.
4. Gregory, T. (2014). Myers MOOCs Shake Up Intellectual Property Rights for Professors. *Albany Government Law Review*. <https://aglr.wordpress.com>. Retrieved from: <https://aglr.wordpress.com/2014/11/09/moocs-shake-up-intellectual-property-rights-for-professors/>
5. Gadd, E., & Weedon, R. (2017). Copyright ownership of e-learning and teaching materials: policy approaches taken by UK universities. *Education and Information Technologies*, 22 (6), 3231-3250.
6. Driha, O., & Zafrilla, V. (2018). Massive Open Online Courses and Intellectual Property Rights Issues. *BizMOOC*.
7. Kromrey, J., Barron, A., & Hogarty, K. (2007). Intellectual property and online courses: policies at major research universities. *Quarterly Review of Distance Education*, 8, 109–125.
8. Meloy, A. (2013). Legal Watch: Who Owns Your MOOCs? Updating Intellectual Property for the Modern Era. *American Council on Education*, 5. <http://www.acenet.edu>. Retrieved from: <http://www.acenet.edu/the-presidency/columns-and-features/Pages/Legal-Watch-Who-Owns-Your-MOOCs.aspx>
9. Wahid, R., Sani, A., Mat, B., & Subhan, M. (2015). Sharing Works and Copyright Issues in Massive Open Online Courseware (MOOC). *International journal for research in emerging science and technology*, 2, 24–29.
10. Vollmer, T. (2012). Keeping MOOCs Open. *Creative Commons*. <https://creativecommons.org>. Retrieved from: <https://creativecommons.org/2012/11/01/keeping-moocs-open/>
11. Megan W. Pierson, Robert R. Terrell & Madelyn F. Wessel (2013). *Massive Open Online Courses (MOOCs): Intellectual Property and Related Issues*, Nat'l Ass'n of Coll. and Univ. Attorneys, June 19, 1–2.
12. Peralta, C. (2012). *Online Courses Raise Intellectual Property Concerns*, *The Stanford Daily*, Nov. 1.
13. A Bill of Rights and Principles for Learning in the Digital Age. *The chronicle of higher education* (2013). January 23. <https://www.chronicle.com>. Retrieved from: <https://www.chronicle.com/article/The-Documents-A-Bill-of/136781>
14. Cheverie, J. (2013). Copyright Challenges in a MOOC Environment. *EDUCAUSE*, 1–6.
15. Papadopoulou, M.D. (2010). Copyright Limitations and Exceptions in an E-Education Environment. *European Journal of Law and Technology*, 1, 2–33.

Received: 01.23.2019 / Review 02.26.2019 / Accepted 03.21.2019